«Saved»

Θ' ακουστεί πολύ παράλογο αν αρχίσω το σημείωμα για την παραγωγή του Σατιρικού του έργου του Έντουαρντ Μποντ «Saved» σε σκηνοθεσία Μαρίας Κυριάκου από τον Ηράκλειτο; Είναι άραγε δυνατό να μπούμε ξανά στο ίδιο ποτάμι, δημιουργοί και θεατές, ξεσηκώνοντας μάλιστα τα ίδια κύματα συναισθηματικής ανταπόκρισης και κοινωνικής αγανάκτησης, όπως προκάλεσε το έργο το 1965 που γράφτηκε και το 1968 που τελικά ανέβηκε μετά από άγρια μάχη της παραγωγής με την αγγλική λογοκρισία; Θα ηχήσει, εδώ και τώρα, εξίσου δυνατά το χαστούκι που αναμφίβολα δόθηκε από τον Μποντ στην Αγγλία των '60; Και ποιος θα το εισπράξει σήμερα; Η ξακουστή σκηνή της λιθοβολίας μέχρι θανάτου του βρέφους στο καροτσάκι του από μια ομάδα αδέσποτων νεαρών, που σημάδεψε την αναφορά στο έργο του Μποντ στην ιστορία του σύγχρονου θεάτρου, μπορεί να προκαλέσει σήμερα στον θεατή αντίδραση ευρύτερη και βαθύτερη από μια άμεση ψυχολογική αποτροπή; Και θα μπορέσει η σκηνοθέτιδα να αναδείξει το «υπόλοιπο» κείμενο για να αποσπάσει την προσοχή του σοκαρισμένου κοινού και να τη μεταφέρει στην άνοδο του έργου προς τη βίαια κορυφή του και στην κάθοδό του προς τον βάλτο της απελπισίας των ηρώων του;

Ομολογώ πως στην αρχή κλείστηκα σε μια κατάσταση έντονης αναμονής της σκηνής με το βρέφος. Πήρα βαθιά ανάσα στο διάλειμμα και άνοιξα τις προσλαμβάνουσές μου στο δεύτερο μέρος. Βάζοντας νοερά για πολλοστή φορά την παράσταση σε επανάληψη κατέληξα: ο Ηράκλειτος είχε δίκιο, ποτέ στο ίδιο ποτάμι, αλλά η Μαρία Κυριάκου δεν περιμένει η δουλειά της ομάδας της να έχει το εφέ του αιφνιδιαστικού νοκ-άουτ με εκκωφαντική κοινωνική απήχηση. Θέτει το έργο ως δοκιμασία όχι αόριστα μπροστά στην κοινωνία, αλλά μπροστά στον εαυτό της, στην ομάδα της, γνωρίζοντας πως μόνο αν την περάσουν, η παράσταση θα είχε νόημα να υπάρξει.

Ο Χάρης Καυκαρίδης διαμορφώνει το υπόγειο του Σατιρικού σ' ένα χώρο δυστοπικό, δουλεύοντας ταυτόχρονα με αφαιρετική γενίκευση και με προσοχή σε μικρολεπτομέρειες. Ως παράδειγμα του τελευταίου, τα χορταράκια που φυτρώνουν μεταξύ των πλακακιών του δαπέδου, οι σταγόνες που πέφτουν από τις σωλήνες του χαμηλού ταβανιού. Ως παράδειγμα του πρώτου τρόπου - η οριζόντια επιμήκυνση του σκηνικού χώρου που επιτρέπει τον κινηματογραφικό παραλληλισμό των δράσεων και μετατρέπει τη γραμμική ροή του χρόνου σε στασιμότητα. Όλα αυτά δημιουργούν κλίμα αδιεξόδου, απουσίας προοπτικής, παγίδευσης, άσκοπων επαναλήψεων των χωρίς νόημα πράξεων. Ο Χάρης Καυκαρίδης, ως πραγματικός συνδημιουργός της παράστασης, καταφέρνει να δώσει το εικαστικό ανάλογο του κειμένου του Μποντ και η Μαρία Κυριάκου παίρνει από τα χέρια του τον κόσμο τον οποίο μπορεί να γεμίσει με ανθρώπους-προϊόντα του. Η σκηνοθέτιδα έχει επιλέξει την υποκριτική της ομάδα με μεγάλη ευστοχία διαβλέποντας την ικανότητα του καθενός να υιοθετήσει τη στυλιστική του «θεάτρου της σκληρότητας» και να φτάσει στον τελικό στόχο τον οποίο η ίδια βλέπει ξεκάθαρα και με σωστή επιλογή των ερμηνευτικών μέσων προς την επίτευξή του.

Θα ξεκινήσω από τους ρόλους της δεύτερης γραμμής, επειδή στις παραγωγές του Σατιρικού τύχαινε μερικές φορές η σκηνοθετική προσοχή να μην έφτανε επαρκώς στο ατομικό πλάσιμο των μικρών ρόλων. Αν το ίδιο συνέβαινε στην παράσταση της Κυριακού, το συνολικό αποτέλεσμα θα ζημιωνόταν ουσιαστικά, καθώς οι Αντώνης Καλογήρου, Αλέξανδρος Μαρτίδης, Γιώργος Νικολάου, Αντρέας Δανιήλ ήταν υπεύθυνοι όχι μόνο για την περιβόητη σκηνή, αλλά και για την προβολή μιας από τις κύριες ιδέες του συγγραφέα για τη μαζική διάσταση των κοινωνικών φαινομένων που αντιπροσωπεύουν οι ρόλοι τους. Η δουλειά που έγινε απ' αυτούς, από τη σκηνοθέτιδα και από τον Αλέξη Βασιλείου (κίνηση) εμπλούτισε ουσιαστικά την παράσταση. Και η σύντομη εμφάνιση της Μικαέλλας Κάσινου και της Θέμιδας Ππόλου ήταν στυλιστικά συντονισμένη με το σύνολο.

Δεν θα εκτιμούσα τόσο τη δουλειά του Ανδρέα Παπαμιχαλόπουλου στον ρόλο του Φρεντ, αν δεν έβλεπα τον ήρωά του σπασμένο, με βλέμμα αλλαγμένο και απελπισμένο στο μετά τη φυλακή κομμάτι. Η Πόπη Αβραάμ και ο Παντελής Άντωνας πειστικά συνέδεσαν στις μορφές που δημιούργησαν τους υπαίτιους των παθήσεων της νέας γενιάς και τους παθόντες των προηγούμενων καταστάσεων.

Θεωρώ ότι η Αντωνία Χαραλάμπους έδειξε καινούργιες πτυχές του ταλέντου της στον δύσκολό της ρόλο. Τέτοια έκθεση δεν της έχει τύχει ξανά και οι αντοχές της αποδείχτηκαν εξαιρετικές. Ο ρόλος του Λεν είναι το μεγαλύτερο κατ' εμένα, επίτευγμα του Μποντ. Τον ανάγω στον «Ηλίθιο» του Ντοστογιέφσκι, σ' όλη τη γραμμή εκείνων που πάσχουν να συγκρατήσουν τα της διάλυσης. Ο Άρης Καλλέργης είναι εξαίρετος, βλέμμα, κίνηση, φωνή, σιωπή. Μου άρεσε πολύ.